

Wprowadzenie

Problemy transformacji struktur przemysłowych Polski i krajów Europy Środkowej dokonujące się w procesie przechodzenia do gospodarki rynkowej są niezwykle aktualne i wymagają ciągłego monitoringu i badań empirycznych, coraz doskonalszych syntez oraz ujęć teoretycznych i modelowych. Bardzo duże zróżnicowanie przestrzeni geograficznej pod względem warunków przyrodniczych, poziomu rozwoju społeczno-gospodarczego i kulturowego sprawia, iż procesy te dokonują się z różnym natężeniem w poszczególnych układach lokalnych, regionalnych, krajowych czy międzynarodowych. W konsekwencji poszczególne miejsca w strukturze przestrzeni przemysłowej odznaczają się więc różnym stopniem konkurencyjności i atrakcyjności dla rozwoju cywilizacyjnego.

W procesie dokonujących się obecnie przemian, które w układzie globalnym przejawiają się w przechodzeniu do nowej fazy rozwoju społeczeństwa informacyjnego, na terenie państw środkowej i wschodniej Europy dodatkowo następują bardzo głębokie przemiany związane z przebudową przemysłu w nawiązaniu do rynkowych reguł gospodarowania. Istotnym problemem badawczym stają się więc bardzo złożone procesy dostosowawcze różnorodnych układów gospodarczych tych krajów do zmieniających się warunków gospodarki światowej. Ważną rolę w tym względzie odgrywają studia diagnostyczne, opisujące, wyjaśniające i określające tendencje przyszłych kierunków przemian, celem wypracowania racjonalnych instrumentów sterujących tym złożonym procesem.

Do tej problematyki nawiązują prace prezentowane na XIV ogólnopolskiej konferencji naukowej nt. "Problemy transformacji struktur przemysłowych w procesie przechodzenia do gospodarki rynkowej", zorganizowanej w dniach 7–8 grudnia 1998 r. przez Komisję Geografii Przemysłu przy Prezydium Polskiego Towarzystwa Geograficznego w Warszawie oraz Instytut Geografii Akademii Pedagogicznej im. Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie. Teksty prezentowane w niniejszym tomie stanowią plon tejże konferencji.

Zbigniew Ziolo (AP Kraków), analizując współczesne tendencje rozwoju przemysłu, wskazuje na miejsce procesów industrializacji we współczesnej gospodarce krajów pozostających w różnych fazach rozwoju. Szczególną uwagę zwraca na miejsce przemysłu w rozwoju cywilizacji informacyjnej. Zbigniew Mikołajewicz (UO Opole) prezentuje zmiany w branżowej strukturze nakładów inwestycyjnych oraz ich konsekwencje

w zakresie przebudowy różnego rodzaju układów przemysłowych. Bogdan Szurgot (UL Lwów) na tle klasyfikacji państw ze względu na poziom rozwoju gospodarczego przedstawia problematykę szarej strefy, która rozwija się w warunkach transformacji gospo-

darki. Ewa Marczyńska-Witczak (UŁ Łódź) omawia zarysowujące się procesy dezindustrializacji przestrzennej aglomeracji łódzkiej. Podkreśla stopniowe zmniejszanie się roli przemysłu w aktywizacji gospodarczej aglomeracji oraz przedstawia podejmowane działania na rzecz rozwoju nowych dziedzin działalności gospodarczej. Tomasz Rachwał (AP Kraków) proponuje zaktualizowaną problematykę kwestionariusza do badań zmian funkcjonowania przedsiębiorstwa przemysłowego w procesie zmian systemu gospodarowania. Problematyka roli inwestycji zagranicznych w przemianach polskiego przemysłu zaprezentowana została przez Katarzyną Piasecką (UO Opole), a ich strukturę na terenie Gdyni przedstawił Mariusz Czepczyński (UG Gdańsk).

Wyniki ogólnopolskich konferencji naukowych Komisji Geografii Przemysłu Polskiego Towarzystwa Geograficznego, odbywających się cyklicznie od 1985 r., są publikowane w kolejnych tomach. Obecnie zamierzamy wydawać je w nowej serii "Prace Komisji Geografii Przemysłu". Równocześnie mamy nadzieję, iż seria ta w pełniejszym stopniu posłuży wymianie doświadczeń badawczych nad współczesnymi problemami geografii przemysłu. Pełny wykaz wydanych do tej pory prac przedstawimy w kolejnym tomie.

Zbigniew Ziolo

Przewodniczący Komisji Geografii Przemysłu PTG